

# Manghovonyana a tikumela munghana



Xi hlamuseriwa nakambe hi Joanne Bloch  
Mikombiso hi Jiggs Snaddon-Wood



“Manghovonyana, i nkarhi wo hlengeleta swakudya!” ku vula Mhani N’wamanghovo hi mixo wun’wana. “Namuntlha ndzi ku rhuma eka ndhawu yin’wana leyintshwa!”

Kutani swindlebyani swa Manghovonyana swi wangamela ehenhla. “Kwihi kee?” a vutisa. A rhandza ngopfu ku ya lavalava swakudya eka tindhawu to tsakisa letintshwa.

“Eka vhiki leri ri nga hela murhi wu biwe hi moya loko kuri na mheho leyikulu,” ku hlamusela Mhani N’wamanghovo. “Kutani ntsandze wa kona wu endle buloho leri ri tsemakanyaka damu leri ri nga ehansi ka xintshabyana.

Rhelela u ya kona, kutani u tsemakanya buloho ra ntsandze u ya kamba loko kuri na leswi swi nga lulamela leswaku hi nga swi dya halaya ntsungeni wa damu.”

Hiloko Manghovonyana a vhela a nghena endleleni. “Ndzi lontsongo, kambe ndza swi kota ku kuma swakudya!” a famba hi ku hatlisa a ri karhi a yimbelela loko a kongome entsungeni ehansi ka xintshabyani eka misava leyo andlaleka. Endzhaku ka xinkadyana, a vona N’waxikhovha a tshamile a rhongomerile erhavini ra nsinya. “Avuxeni, N’waxikhovha,” ku vula Manghovonyana hi xichavo.

“Avuxeni,” ku hlamula N’waxikhovha hi rito ro twalela ekule. “Xana u ya kwihi u ri wexe?”

“Ndzi lava ku ya tsemakanya damu lera munyama wa ntima kutani ndzi ya hlota swakudya,” ku hlamula Manghovonyana hi ku tinyungubyisa.



“Swi lulamile, u xiyaxiya.” ku vula N’waxikhovha. “A wu na yona minwala yo kariha ku fana ni ya mina!”

Manghovonyana a famba a hundza swihlahla na mirhi. Kutani a vona N’wamhungubye a pavalale endzhutini wa xihlahla lexikulu. “Hmm, hmm, hi wena Manghovonyana,” ku vula N’wamhungubye hi rito ra xinakulobye. “U ya kwihi?”

“Ndzi ya lava swakudya halaya ntsungeni wa damu,” ku hlamula Manghovonyana.

“Hmm, u xiyaxiya,” ku vula N’wamhungubye. “U hava meno yo kariha ku fana na ya mina!”

Hi nkarhi walowo, Manghovonyana a kota ku vona mati ya damu ya ri karhi ya vangama loko a ha ri eka mpfhukanyana. Hiloko a hatlisa a tshinela. Endzhaku ka nkarhi a hlangana na N’wampfundla. A ri karhi a orhele masana a tumbele exikarhi ka byanyi byo leha. “Avuxeni, Manghovonyana,” a vulavula hi

ku nonoka a ri karhi a ncakunhya byanyi byo leha. “Xana u tsutsumela kwihhi?”

“Ndzi ya tsemakanyela entsungeni wa damu ku ya hlota swakudya eka tlhelo leriya,” ku hlamusela Manghovonyana.

“Ooooh,” ku vula N’wampfundla hi vulolo. “U na xivindzi! A wu XI chavi?”

“Xihi XONA?” ku vutisa Manghovonyana hi xiritwana.

“Wa xi tiva,” ku hlamusela N’wampfundla, “XILO lexi xi nga edan’wini!”

“A ndzi chavi!” ku vula Manghovonyana, a ya emahlweni ni riendzo ra yena. Kambe loko a ri karhi a tshinela edan’wini, a sungula ku navela wonge a nga hlangana na N’wampfundla. I XILO muni, naswona XILO lexi xi ta n’wi endla yini?

U kale a ya fika eka buloho ra ntsandze. “A ndzi nge languti ehansi,” a vulavula a ri yexe. Hi ku hatlisa, a tlulela ehenhla ka ntsandze a sungula ku famba ehenhla ka wona. Kambe loko a fika exikarhi, a nga swi kotanga ku kala a nga hlometeli ematini lawaya ya ntima ... laha XILO a xi ri kona! A kuri xikandza lexi a xi n’wi langutile! Manghovonyana a nga lavi swi tikomba leswaku u tshukile, kutani a koka xikandza a visingana a monya ... leswi swi nga n’wi hlamarisa i ku vona XILO xi monya na xona!

Mbilu yi ri karhi yi bela ehenhla, Manghovonyana a jika a hundzuluka a tsutsuma a vuyela ekaya. A tsutsuma a hundza N’wampfundla, loyi a biwe hi vurhonga, kambe a yima loko a fika eka N’wamhungubye. “Yandhayeyi!” a ri karhi a hefemuteka, “ku na XILO edan’wini! Ndzi to swi yini?”

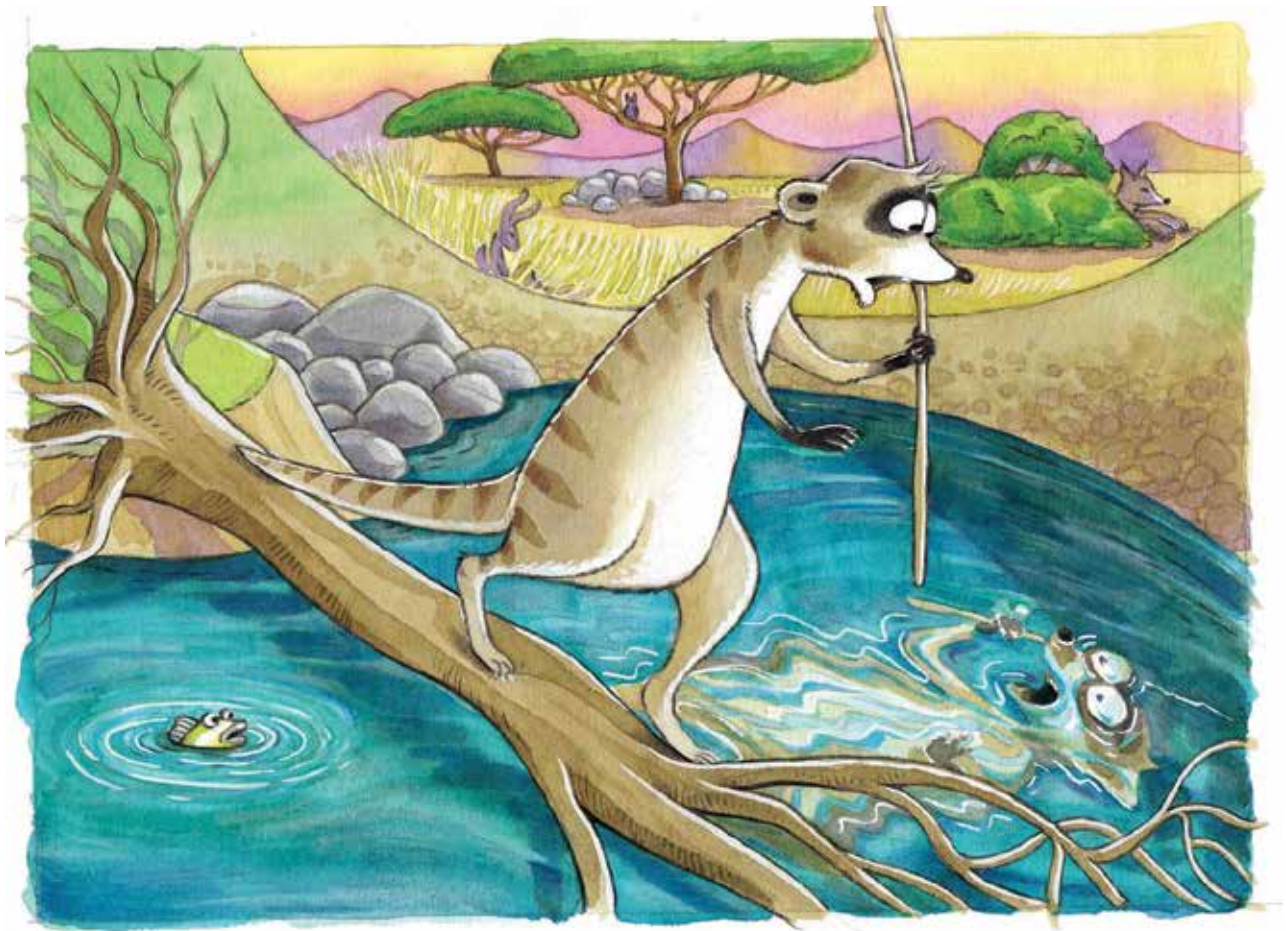
“U nga kali u vilela,” ku vula N’wamhungubye, “teka ribye lerikulu u famba na rona kutani u ri komba XILO! Sweswo swi ta endla leswaku xi chava xi baleka!”

Kutani Manghovonyana a rholela ribye lerikulu, a tlhelela edan’wini. Kambe u te loko a fika exikarhi ka buloho ra ntsandze a languta ehansi laha a ku ri ni XILO, na xona a xi khome ribye!

U cukumete ribye kutani a hatlisa a tlhela a ri karhi a famba ehenhla ka buloho ra ntsandze, a ya hundza N’wampfundla na N’wamhungubye, a kondza a ya fika ehansi ka nsinya laha N’waxikhovha a lurhele kona a wonge u lo etlela. “N’waxikhovha, N’waxikhovha!” a huwelela hi rito ro chava. “Hi nga ndzi pfuna! Ku na XILO exihlobyeni! Ndzi ta ku swi yini?”

“Hmmm,” ku ehleketa N’waxikhovha. “Famba na nhonga u ya XI kombetela hi yona! Sweswo swi ta tirha u ta vona!” ku vula N’waxikhovha.

Kutani Manghovonyana a tikumela nhonga leyikulu yo leha, kutani, a titwa a tiyile nyana a nga ha chavi ngopfu, a tthelela ebulohweni. Kambe loko a yimisa nhonga emoyeni a langutisa ehansi ematini, a kuma leswaku XILO na xona a xi khome nhonga yo leha!



Hi ku chava lokukulu, Manghovonyana a cukumetela nhonga ematini, a tsutsuma a ri karhi a hefemuteka a ya hundza N’wampfundla, N’wamhungubye na N’waxikhovha, a tsutsuma mpfhuka hinkwawo a khandziya xintshabyana a ya fika ekaya. A karhele lero u fike a wela etlhelo ka Mhani N’wamanghovo, a n’wi rungulela leswi swi nga humelela.

“Mbuya Xin’wanana xa mina,” ku vula Mhani N’wamanghovo hi rito ro khongotela. “U nga kali u vilela! Ndza swi tiva leswi u fanelaka ku endla swona. Loko u ta va u wisile, tthelela kwale edan’wini. U nga ha teki tinhonga kumbe maribye. Loko u fika exikarhi ka buloho ra ntsandze, langutisa ehansi kwale matini nakambe, kambe sweswi, loko u vona XILO, n’wayitela!”

“Ndzi n’wayitela?” ku vutisa Manghovonyana hi ku hlamala. A tikeriwa ku kholwa leswi mhani wa yena a n’wi byela swona.

“Ee, n’wayitela,” ku hlamula Mhani N’wamanghovo. “Ndza ku tshembhisa swi ta tirha.”

Mhani N’wamanghovo a tiyisile. Loko Manghovonyana a fika exikarhi ka buloho ra ntsandze, a languta ehansi a n’wayitela. Xihlamariso xa kona, XILO na xona xi n’wayitelela swi tikomba ku ri hi ndlela ya xinakulobye! Manghovonyana a yimisa voko a xeweta XILO na xona xi n’wi yimisela voko xi n’wi xeweta. Manghovonyana a tsaka ngopfu! A tlula a tsemakanya buloho ra ntsandze, kutani endzhaku ka tiawara ta ntsako, a tlhelela ekaya na nyandza ya timitsu to nandziha a ti manye ehansi ka mavoko ha mambirhi.

Eka madyambu walawo, loko vamanghovo va tshamile va ri ni nkhuvo wo tiphina hi timitsu, Manghovonyana a rungulela Mana wa yena leswi swi nga humelela. “Loko ndzi n’wayitela eka xilo, na xona a xi ndzi n’wayitelela!” ku vula leswi.

“Ndza swi tiva,” ku vula Mhani.

“Loko ndzi XI yimisela voko, na xona xi ndzi yimisela voko!” ku vula Manghovonyana.

“Ndza swi tiva,” ku vula Mhani N’wamanghovo nakambe.

“Ndzi ehleketa leswaku xi lava ku va munghana wa mina!” ku vula Manghovonyana.

“Ndza swi tiva,” ku vula Mhani.

Manghovonyana a ehleketa nkarhinyana. “Kambe Mhani,” a vitana “I yini XILO?” Kutani Mhani N’wamanghovo a n’wi byela.

Xana u ehleketa leswaku Mhani N’waManghovo u te yini?

.....

**ENDLA VUTUMBULUXI!**

- Dirowa xifaniso xa Mhani N’wamanghovo a ri karhi a vulavula na Manghovonyana u tlhela u katsa na xirhendzewutana xo kombisa nhlamuselo.
- Eka xirhendzewutana xo kombisa nhlamuselo, tsala nhlamuselo ya Mhani N’wamanghovo ya leswaku “XILO” i yini.

.....



# Manghovonyana a tikumela munghana

Xi hlamuseriwa nakambe hi Joanne Bloch • Mikombiso hi Jiggs Snaddon-Wood

## Xifaniso

Languta eka xivoni kutani u endla xikandza xa wena xi va xo biha. Eka phepha lerikulu, dirowa xivoni ni leswi u swi voneke loko u tilangute eka xona.



## Ku Hlaya

Hlaya nhlokomhaka ya ntsheketo. Tsala tinhlokomhaka tin'wana timbirhi u ti nyika ntsheketo lowu.



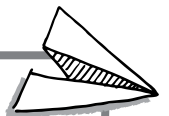
## Ku Tsala

Dirowa xifaniso xa mhaka leyi nga emakumu ka ntsheketo laha Mhani N'wamanghovo na Manghovonyana va nga eku vulavuleni. Dirowa bolo ya marito ya Manghovonyana naswona eka yona tsala marito lama humaka eka ntsheketo laha Manghovonyana xi vutisaka Mhani N'wamanghovo mayelana na XILO. Tsala bolo yin'wana ya marito laha Mhani N'wamanghovo a hlamuselaka leswaku "XILO" xa kona i yini.



## Ntirho wa vutshila

Petsa phepha ra A3 kumbe A4 hi le xikarhi. Endla mathonsi hi pende eka hafu yin'wana ya tluka ivi u petsa phepha leswaku pende yi ta penda hafu leyin'wana.



## Encenyeta

Tlanga ntlango wa xivoni. Yima u languta munghana wa wena. Cincanani mi tiendla xivoni kutani munhu a languta eka xona. Xivoni xi kombisa ku tshukatshuka ka miri loku munhu a ku endlaka – hi xikombiso: tlhandleka voko ra wena ra xinene ehlokweni ya wena, ri humesele ehandle ririmi ra wena, tlakusa katla ra wena ra ximatsi.

